

Til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
Lørenfare 1C
0585 Oslo

Saksbehandler: Vivian Eide Jektvik
Telefon: 40 00 67 00
post@ruter.no
Deres ref: Svar på høring 25/33
Vår ref: 25/02396-1
Dato 30.07.2025

Svar på høring 25/33

1. Innledning

Ruter takker for muligheten til å gi innspill til forslaget utarbeidet av DFØ og Etisk handel Norge.

Vi har etablert en intern arbeidsgruppe med tverrfaglig kompetanse innen juss, anskaffelser, bærekraft og menneskerettigheter.

Vårt overordnede inntrykk av høringsdokumentet er at det – til tross for et viktig og samfunnsnyttig formål – har betydelige svakheter, særlig når det gjelder samsvar med anskaffelsesregelverket og praktisk anvendbarhet sett opp mot åpenhetsloven.

Etter vår vurdering er innholdet i dokumentet i sin nåværende form ikke egnet som grunnlag for en nasjonal standard eller anbefaling for bruk av kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier i offentlige anskaffelser. Vi anbefaler at innholdet revideres i dialog med juridisk kompetanse og med sterkere forankring i det relevante regelverket.

I det følgende redegjør vi for våre innspill til utvalgte deler av høringsdokumentet.

2. Tilbakemeldinger og innspill

2.1. Generelle innspill

2.1.1. Terskelverdi for små og store bedrifter

Bruk av begreper som «store» og «små» leverandører/bedrifter bør unngås uten klare og presise definisjoner, herunder hva som ligger i differensierte krav. Vi anbefaler at terskelverdiene i åpenhetsloven legges til grunn også i denne sammenheng.

2.1.2. Begrepsbruk og rettslig rammeverk

Overordnet så må innholdet i både beskrivelser og eksempler i større grad harmoniseres med regelverket for offentlige anskaffelser.

Formuleringen rundt manglende oppfølging av kontraktsvilkår som «ulovlig direkte anskaffelse» er ikke treffende slik beskrivelsen lyder. Det er en svært høy terskel og det vil kun i ytterste konsekvens være at vi er over i en ulovlig direkteanskaffelse i et slikt tilfelle som teksten legger opp til, og det må fremkomme. Dette må nyanseres, og vurderes konkret.

I beskrivelsene bør det tydeliggjøres hva som er et krav (oppfylles/ikke oppfylles) og hva som er et kriterium (premieres). Utydelig sammenblanding kan i verste fall medføre at det er uklart hva som skal brukes når. Feil bruk kan i ytterste konsekvens medføre en plikt til å avlyse en konkurranse.

Det er videre uklart for oss om det gis konkrete eksempler på kvalifikasjonskrav som kan benyttes under «formulering av kvalifikasjonskravet». Hvis det har vært intensjonen, vil de etter vår vurdering ikke være lovlig formulert. Videre må dokumentasjonskrav henge sammen med lovlige og forholdsmessige kvalifikasjonskrav – her er det ulike krav til lovligheten i henholdsvis FOA og forsyningsforskriften.

Eksempelene på krav og kriterier som gis må være konkrete, og innenfor det handlingsrommet anskaffelsesregelverket oppstiller for de enkelte type anskaffelsene (sektor, type vare og tjeneste og verdi).

Det vises til Oslo kommunes veileder om åpenhetsloven i offentlige anskaffelser. Vi anser denne som et godt eksempel på hvordan en veileder for krav og kriterier kan utformes. Link til oslomodellen: <https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/oslomodellen/>

2.2. Kontraktsvilkårene

Vi anbefaler at det skilles tydeligere mellom dokumenter som er kilder til metode for aktsomhetsvurdering (f.eks. UNGP og åpenhetsloven), og dokumenter som uttrykker etiske standarder (f.eks. ILO- og FN-konvensjoner).

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper omhandler flere temaer enn det som behandles her. Det anbefales å referere til åpenhetslovens definisjon av aktsomhetsvurderinger, og avgrense henvisninger til det som er relevant for anskaffelsesformålet.

2.2.1. Sporbarhet i leverandørkjeden – kvalifikasjonskrav (2) og tildelingskriterium (2)

Det bør presiseres om man etterspør informasjon om ledd i leverandørkjeden eller produksjonstrinn – ett produkt kan ha både dyp og bred kjede. Det bør avklares om man ønsker informasjon om prosessering, råvareuttak, eller begge.

Forslagene bør harmoniseres med annen relevant EU-lovgivning, blant annet:

- Avskogningsforordningen
- Batteriforordningen
- Tvangsarbeidsforordningen

Ved bruk av kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier om sporbarhet må forholdsmessighetsvurderinger gjøres eksplisitte, herunder når det vil være rimelig å avvise leverandører eller stille krav om dypere innsikt i kjeden.

2.2.2. Bærekraftig produksjon – kravspesifikasjon, tildelingskriterium (1)

Det er problematisk å akseptere sertifisering som ISO 14001 og ISO 45001 som dokumentasjon for bærekraftig produksjon uten nærmere vurdering. En virksomhet kan ha slike sertifiseringer uten at det sier noe om menneskerettigheter eller arbeidsforhold på produksjonsstedet.

2.3. Levelønn og leveinntekt – tildelingskriterium (3)

Vi etterlyser en begrunnelse for hvorfor levelønn er fremhevet særskilt – eksempelvis kunne også HMS vært viet tilsvarende oppmerksomhet.

Det bør fremgå at veiledningen fra OECD retter seg mot visse sektorer, som landbruk og tekstilindustri, og at anvendbarheten må vurderes konkret ut fra type anskaffelse.

Fagbevegelsens rolle i lønnsfastsettelse bør fremheves. Dette er sentralt for å sikre legitimitet og forankring.

Det bør vurderes hvorvidt kriteriene knyttet til levelønn kan virke avskrekkende på leverandører, særlig små og mellomstore aktører, og dermed redusere konkurransen.

3. Avslutning

Vi ser stor nytte i at DFØ utvikler en veileder med kontraktsvilkår, kravspesifikasjoner, kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier knyttet til åpenhetsloven, til bruk i offentlige anskaffelser. Vi håper våre innspill kan bidra konstruktivt i dette arbeidet, og ser frem til et revidert forslag.

Med vennlig hilsen
Ruter AS

Marit Elin Leite
Direktør Strategiske anskaffelser

Vivian Eide Jektvik
Spesialrådgiver Menneskerettigheter og
Åpenhetslova